

2026–2027 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI
11. SINIF FELSEFE DERSİ
1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAVLAR

KONU SORU DAĞILIM TABLOSU

ÜNİTE / TEMA	KONU (İÇERİK ÇERÇEVESİ)	ÖĞRENME ÇIKTILARI	SENARYOYA GÖRE SORU SAYISI				
			1	2	3	4	5
1. ÜNİTE ÇEVRE SORUNLARI VE FELSEFE	- Çevre ve İnsan ilişkisi - Çevre Etiği (İnsan Merkezci Etik, Canlı Merkezci Etik, Çevre Merkezci Etik)	FEL.11.1.1. Çevre ile ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme	2	2	3	3	3
		FEL.11.1.2. Çevre sorunlarıyla ilgili felsefi düşünce ortaya koyabilme	2	3	3	2	3
2. ÜNİTE TEKNOLOJİ VE HAYAT	- Teknoloji ve İnsan Hayatı - Teknoloji Bağlamında Ontolojik Problemler (Ontolojik Anlam Kaybı, Yabancılaşma) - Teknoloji Bağlamında Aksiyolojik Problemler (Güvenlik Sorunları, Değerlerin Tahribatı, Ahlaki Eylemin İmkânı)	FEL.11.2.1. Teknoloji ile ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme	2	1		1	2
		FEL.11.2.2. Teknoloji ve hayat ilişkisiyle ilgili felsefi düşünce ortaya koyabilme					
3. ÜNİTE AKIL VE İNANÇ	- Akıl-inanç ilişkisine Yönelik Felsefi Sorular ve Problemler - Akıl-inanç ilişkisine Yönelik Felsefi Görüş ve Argümanlar	FEL.11.3.1. Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi soru ve problemleri anlayabilme					
		FEL.11.3.2. Akıl-inanç ilişkisiyle ilgili felsefi düşünce ortaya koyabilme					

Erdal Aydemir
Felsefe Öğretmeni

Ceren Toker
Felsefe Öğretmeni

... / ... / 2026

UYGUNDUR
Fırat Esen
Okul Müdürü

2026-2027 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI 11.SINIF FELSEFE DERSİ
1. DÖNEM 1. YAZILI SINAVI SORULARI

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

1. SENARYO

Ufku karartan fabrika dumanları, yalnızca havaya karışan bir atık değil; doğaya karşı susturulan vicdanımızın ve unuttuğumuz utancın karanlık izidir. İnsan üretim gücünü artırdıkça doğaya karşı sorumluluğunu da büyütmesi gerekirken, çoğu zaman ekosistemin sessiz çılgınlığına değil, büyüyen kazanca kulak verir.

1. Bu metinde geçen 'susturulan vicdan' ve 'unuttuğumuz utanç' ifadeleriyle, insanın doğaya yönelik hangi felsefi yanılığı eleştirilmektedir? Kısaca açıklayınız.

İnsanın yeryüzündeki serüveni boyunca doğaya bakış açısı sürekli farklılaşmış; doğa bazen uyum sağlanması gereken kutsal bir bütün, bazen de fethedilmesi ve sömürülmesi gereken bir kaynak olarak görülmüştür.

2. Bu bağlamda, İlk Çağ'dan günümüze insan-doğa ilişkisindeki değişim hakkında neler söylenebilir?(15P)

Bir enerji şirketi, karbon salımını azaltmak ve bölgenin elektrik ihtiyacının bir bölümünü yenilenebilir kaynaklardan karşılamak amacıyla kırsal bir alana rüzgâr enerji santrali kurmayı planlamaktadır. Ancak santralin kurulacağı bölgenin, her yıl binlerce göçmen kuşun kullandığı önemli bir geçiş güzergâhı olduğu belirlenmiştir.

Şirketin Savunması: Rüzgâr enerjisi fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltacak, elektrik üretim maliyetlerini düşürecek ve bölgede yeni istihdam alanları oluşturacaktır. Şirket yetkililerine göre çevresel kararlar alınırken insanların enerji ihtiyacı, ekonomik kalkınma ve toplumun gelecekte elde edeceği yararlar öncelikle dikkate alınmalıdır. Kuşlar üzerindeki olası etkiler ise teknik önlemlerle en aza indirilebilir.

Çevre Araştırmacılarının Görüşü: Bölgedeki çevre araştırmacıları ise göçmen kuşların ve onların kullandığı yaşam alanlarının yalnızca insanlara sağladıkları yarar açısından değerlendirilemeyeceğini savunmaktadır. Onlara göre kuşların göç yolları, bitki örtüsü ve bölgedeki diğer canlılarla birlikte doğal bir bütün oluşturur. Bu bütünün bozulması, ekonomik yararlar telafi edilemeyecek ekolojik sonuçlar doğurabilir.

3. Yukarıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.(20P)

A) Şirket ile çevre araştırmacılarının doğaya bakışları hangi çevre etiği yaklaşımlarına daha yakındır? Gerekçelendiriniz.

B) Bir projenin çevre dostu olması, doğaya verdiği her türlü zararı haklı çıkarır mı? Metinden hareketle görüşünüzü temellendiriniz.

René Descartes: “Doğa, matematik yasalarıyla işleyen bir makinedir. İnsan aklı bu yasaları bilerek doğayı kendisine hizmet ettirebilir.”

Francis Bacon: “Bilgi güçtür. Bilimin amacı, doğaya egemen olmak ve onu insanın yararına kullanmaktır.”

4. Yukarıdaki filozofların doğaya yaklaşımlarının, günümüzde yaşadığımız çevre krizlerinin ortaya çıkmasına nasıl bir zemin hazırladığını açıklayınız. (15P)

Bir toplumda önemli kararların, halkın tercihindən çok teknik bilgi ve uzmanlığa sahip kişiler tarafından alınması gerektiği savunulmaktadır. (1) Zamanla teknoloji, yalnızca kullanılan bir araç olmaktan çıkarak eğitimden ekonomiye kadar toplumsal yaşamın değerlerini ve önceliklerini belirleyen bir ölçüt hâline gelir. (2) Teknolojik yeniliklerin ise ortak etik ilkeler, hukuki sınırlar ve toplumsal denetim oluşturulamadan hızla yayılması; teknolojinin yönünün ve sonuçlarının kontrol edilmesini güçleştirir. (3) Bazı insanlar teknolojik yenilikleri sorgulamadan benimseyip onlara güçlü bir hayranlık duyarken (4) bazıları teknolojiyi insan yaşamı için bir tehdit olarak görerek ondan uzak durmayı tercih eder. (5)

5. Parçada numaralandırılmış bölümlerin teknoloji felsefesindeki hangi kavramlara karşılık geldiğini yazınız. (Teknofobi – Teknopoli – Teknokrasi – Teknofili – Teknolojik anarşi) (20P)

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

Teknoloji, uzakları yakın etmek, zamandan tasarruf sağlamak ve yaşamı kolaylaştırmak için geliştirilir. Ancak bazen daha iyi iletişim kurmaktan çok yeni bir telefona sahip olmayı önemseriz. Kullandığımız cihaz ihtiyaçlarımızı karşılamaya devam etse de daha yeni bir modelin çıkması, onu yetersiz görmemize neden olabilir. Böylece neye ihtiyaç duyduğumuzu biz mi belirliyoruz, yoksa teknolojik yenilikler mi isteklerimize yön veriyor sorusu ortaya çıkar.

6. Teknoloji amaç mı yoksa araç olarak mı görülmelidir? Gerekçeleriyle açıklayınız. (15P)

CEVAPLAR

Ufku karartan fabrika dumanları, yalnızca havaya karışan bir atık değil; doğaya karşı susturulan vicdanımızın ve unuttuğumuz utancın karanlık izidir. İnsan üretim gücünü artırdıkça doğaya karşı sorumluluğunu da büyütmesi gerekirken, çoğu zaman ekosistemin sessiz çılgınlığına değil, büyüyen kazanca kulak verir.

1. Bu metinde geçen ‘susturulan vicdan’ ve ‘unuttuğumuz utanç’ ifadeleriyle, insanın doğaya yönelik hangi felsefi yanılışı eleştirilmektedir? Kısaca açıklayınız.

Metinde eleştirilen yaklaşım, insan merkezci (antroposantrik) yaklaşımdır. Bu yaklaşım, doğanın değerini insana sağladığı yarar üzerinden belirler. Metinde, insanın ekonomik kazancını ön planda tutarak doğaya verdiği zararı ve diğer canlıların değerini göz ardı etmesi eleştirilmektedir.

“Susturulan vicdan”, insanın doğaya zarar verdiğini bildiği hâlde ahlaki sorumluluğunun sesini bastırmasını; “unuttuğumuz utanç” ise bu tahribatı olağan karşılayarak bundan rahatsızlık duymamasını ifade eder. **Temel yanılı, insanın doğayı dönüştürme gücünü, onu sınırsızca kullanma hakkıyla karıştırmasıdır. Oysa artan üretim gücü, insanın doğa üzerindeki haklarını sınırsızlaştırmaz; doğayı koruma ve verdiği zararın sorumluluğunu üstlenme yükümlülüğünü artırır.**

İnsanın yeryüzündeki serüveni boyunca doğaya bakış açısı sürekli farklılaşmış; doğa bazen uyum sağlanması gereken kutsal bir bütün, bazen de fethedilmesi ve sömürülmesi gereken bir kaynak olarak görülmüştür.

2. Bu bağlamda, İlk Çağ’dan günümüze insan-doğa ilişkisindeki değişim hakkında neler söylenebilir?(15P)

İnsan-doğa ilişkisi, tarih boyunca genel olarak **doğaya uyum sağlama anlayışından doğaya hâkim olma düşüncesine, ardından doğayı koruma sorumluluğuna** doğru değişmiştir.

- **İlk Çağ’da** insan, kendisini doğanın bir parçası olarak görmüş; doğanın düzenini anlamaya ve bu düzene uygun yaşamaya önem vermiştir.
- **Orta Çağ’da** doğa, Tanrı’nın yarattığı düzen olarak değerlendirilmiş; insanın doğadaki yeri ve doğaya karşı tutumu dinî inançlarla şekillenmiştir.
- **Yeni Çağ’da** bilimsel ve teknolojik gelişmeler, doğanın kontrol edilebileceği düşüncesini güçlendirmiştir. Sanayi Devrimi’yle doğa, üretim ve ekonomik kazanç için yoğun biçimde kullanılan bir kaynak hâline gelmiştir.
- **Günümüzde** çevre sorunları, doğanın sınırsız bir kaynak olmadığını göstermiştir. Bu durum, insanın doğaya müdahalesinin sınırlarını sorgulamayı; ekolojik dengeyi, diğer canlıları ve gelecek kuşakları gözetmeyi gerekli kılmıştır.

Bir enerji şirketi, karbon salımını azaltmak ve bölgenin elektrik ihtiyacının bir bölümünü yenilenebilir kaynaklardan karşılamak amacıyla kırsal bir alana rüzgâr enerji santrali kurmayı planlamaktadır. Ancak santralin kurulacağı bölgenin, her yıl binlerce göçmen kuşun kullandığı önemli bir geçiş güzergâhı olduğu belirlenmiştir.

Şirketin Savunması: Rüzgâr enerjisi fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltacak, elektrik üretim maliyetlerini düşürecek ve bölgede yeni istihdam alanları oluşturacaktır. Şirket yetkililerine göre çevresel kararlar alınırken insanların enerji ihtiyacı, ekonomik kalkınma ve toplumun gelecekte elde edeceği yararlar öncelikle dikkate alınmalıdır. Kuşlar üzerindeki olası etkiler ise teknik önlemlerle en aza indirilebilir.

Çevre Araştırmacılarının Görüşü: Bölgedeki çevre araştırmacıları ise göçmen kuşların ve onların kullandığı yaşam alanlarının yalnızca insanlara sağladıkları yarar açısından değerlendirilemeyeceğini savunmaktadır. Onlara göre kuşların göç yolları, bitki örtüsü ve bölgedeki diğer canlılarla birlikte doğal bir bütün oluşturur. Bu bütünün bozulması, ekonomik yararlar telafi edilemeyecek ekolojik sonuçlar doğurabilir.

3. Yukarıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.(20P)

A) Şirket ile çevre araştırmacılarının doğaya bakışları hangi çevre etiği yaklaşımlarına daha yakındır? Gerekçelendiriniz.

Şirketin bakışı **insan merkezci (antroposantrik) çevre etiğine** daha yakındır. Çünkü şirket, projeyi insanların enerji ihtiyacı, ekonomik kalkınma ve istihdam gibi insanlara sağlayacağı yararlar üzerinden değerlendirmekte; doğaya yönelik etkileri bu yararlar karşısında ikinci planda tutmaktadır.

Çevre araştırmacılarının bakışı ise **çevre merkezci (ekosentrik) çevre etiğine** daha yakındır. Çünkü araştırmacılar, kuşları, göç yollarını, bitki örtüsünü ve diğer canlıları birbirine bağlı bir bütün olarak ele almaktadır. Doğanın insanlara sağladığı yarardan bağımsız bir değeri olduğunu savunarak ekolojik bütünlüğün korunmasını önemsemektedir.

B) Bir projenin çevre dostu olması, doğaya verdiği her türlü zararı haklı çıkarır mı? Metinden hareketle görüşünüzü temellendiriniz.

Hayır. Çevreye belirli bir açıdan yarar sağlamak, başka açılardan verilen zararı kendiliğinden haklı çıkarmaz. Metindeki santral karbon salımını azaltabilir; ancak göçmen kuşlara ve onların bağlı olduğu ekolojik bütüne zarar verebilir. Bu nedenle projenin değerlendirilmesinde enerji ve ekonomi alanındaki yararların yanında zararın büyüklüğü, kalıcılığı ve önlenebilirliği de dikkate alınmalıdır. Teknik önlemler yetersiz kalıyorsa farklı bir yer seçilmeli; ciddi ve geri döndürülemez zararlar doğuracak uygulamalardan kaçınılmalıdır.

René Descartes: “Doğa, matematik yasalarıyla işleyen bir makinedir. İnsan aklı bu yasaları bilerek doğayı kendisine hizmet ettirebilir.”

Francis Bacon: “Bilgi güçtür. Bilimin amacı, doğaya egemen olmak ve onu insanın yararına kullanmaktır.”

4. Yukarıdaki filozofların doğaya yaklaşımlarının, günümüzde yaşadığımız çevre krizlerinin ortaya çıkmasına nasıl bir zemin hazırladığını açıklayınız. (15P)

Descartes’ın doğayı bir makine olarak gören **mekanist anlayışı** ile Bacon’ın bilgiyi doğaya egemen olmanın aracı sayan yaklaşımı, doğanın insanın amaçları doğrultusunda kontrol edilip kullanılabileceği düşüncesini güçlendirmiştir. Böylece doğa, kendi değeri ve ekolojik ilişkileri olan bir bütün olmaktan çok, insanın yararlanacağı bir kaynak olarak değerlendirilmiştir.

Bu **insan merkezci ve araçsal bakış**, üretim ve ekonomik kazanç uğruna doğal kaynakların aşırı tüketilmesine ve doğaya yapılan müdahalelerin sonuçlarının göz ardı edilmesine düşünsel zemin hazırlamıştır. Bu anlayışın sanayileşmeyle birleşmesi; çevre kirliliği, yaşam alanlarının tahribi ve ekolojik dengenin bozulması gibi sorunları artırmıştır. Dolayısıyla bu yaklaşımlar, çevre krizlerinin tek nedeni olmasa da **doğa üzerinde egemenlik kurmayı ilerlemenin ölçüsü sayan anlayışı** beslemiştir.

Bir toplumda önemli kararların, halkın tercihindən çok teknik bilgi ve uzmanlığa sahip kişiler tarafından alınması gerektiği savunulmaktadır. (1) Zamanla teknoloji, yalnızca kullanılan bir araç olmaktan çıkarak eğitimden ekonomiye kadar toplumsal yaşamın değerlerini ve önceliklerini belirleyen bir ölçüt hâline gelir. (2) Teknolojik yeniliklerin ise ortak etik ilkeler, hukuki sınırlar ve toplumsal denetim oluşturulmadan hızla yayılması; teknolojinin yönünün ve sonuçlarının kontrol edilmesini güçleştirir. (3) Bazı insanlar teknolojik yenilikleri sorgulamadan benimseyip onlara güçlü bir hayranlık duyarken (4) bazıları teknolojiyi insan yaşamı için bir tehdit olarak görerek ondan uzak durmayı tercih eder. (5)

5. Parçada numaralandırılmış bölümlerin teknoloji felsefesindeki hangi kavramlara karşılık geldiğini yazınız. (Teknofobi – Teknopoli – Teknokrasi – Teknofili – Teknolojik anarşi) (20P)

(1) Teknokrasi

(2) Teknopoli

(3) Teknolojik anarşi

(4) Teknofili

(5) Teknofobi

Teknoloji, uzakları yakın etmek, zamandan tasarruf sağlamak ve yaşamı kolaylaştırmak için geliştirilir. Ancak bazen daha iyi iletişim kurmaktan çok yeni bir telefona sahip olmayı önemseriz. Kullandığımız cihaz ihtiyaçlarımızı karşılamaya devam etse de daha yeni bir modelin çıkması, onu yetersiz görmemize neden olabilir. Böylece neye ihtiyaç duyduğumuzu biz mi belirliyoruz, yoksa teknolojik yenilikler mi isteklerimize yön veriyor sorusu ortaya çıkar.

6.Teknoloji amaç mı yoksa araç olarak mı görülmelidir? Gerekçeleriyle açıklayınız. (15P)

Teknoloji, insanın yaşamını iyileştirmeye hizmet eden bir araç olarak görülmelidir. Asıl amaç telefona sahip olmak değil iletişim kurmak, cihazları sürekli yenilemek değil ihtiyaçları karşılamaktır. Bu ilişki tersine döndüğünde insan, teknolojiyi kendi amaçları için kullanmak yerine yaşamını teknolojik yeniliklere göre düzenlemeye başlar.

Metinde, ihtiyacı karşılayan telefonun yeni bir model çıktığında yetersiz görülmesi, gerçek bir ihtiyacın yerini yeniliğe sahip olma arzusunun aldığını göstermektedir. Böylece teknoloji amaca dönüşür; insan, neye ve neden ihtiyaç duyduğunu sorgulamak yerine yeniliklerin yönlendirdiği bir tüketim döngüsüne girebilir. Bu nedenle insan, amaçlarını ve ihtiyaçlarını bilinçli biçimde belirlemeli; teknolojiyi de bu amaçlara sağladığı katkı ölçüsünde kullanmalıdır.